

Chcesz go przechytryć, to się badaj!

O tym, jaki związek z rakiem pęcherza moczowego ma palenie papierosów, jak często należy badać się u urologa i jak walczy się z rakiem, opowiada prof. Marcin Słojewski, kierownik Katedry i Kliniki Urologii i Onkologii Urologicznej w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym nr 2 PUM w Szczecinie.

Może być tak, że ktoś cierpi na raka pęcherza moczowego, raka prostaty lub raka nerki, ale nie ma o tym pojęcia?

Prof. Marcin Słojewski: Naturalnie. Większość chorób nowotworowych, szczególnie tych w obrębie układu moczowego, na wczesnym etapie rozwoju przebiega absolutnie bezobjawowo. Wyjątkiem może tu być rak pęcherza moczowego, który objawia się obecnością krwi w moczu. Dzieje się tak, ponieważ guz tego narządu, niezależnie od stopnia zaawansowania, rośnie do światła pęcherza moczowego, czyli we wnętrzu pęcherza, w którym gromadzi się moc.

A tkanka nowotworowa ma to do siebie, że zawiera patologiczne naczynia, które od czasu do czasu pękają i krwawią. Stąd zabarwienie moczu krwią.

W przypadku raka prostaty czy raka nerki, mamy zupełnie inną sytuację. Guzy tych narządów rosną bardzo powoli i późno dają jakiegokolwiek objawy. Nie ma objawów charakterystycznych dla tych nowotworów. Pojawiają się one dopiero w bardzo późnym okresie rozwoju choroby.

I jak wówczas nowotwory dają o sobie znać?

W przypadku raka nerki, pojawia się krew w moczu, ból w okolicy nerki, a jeśli guz jest duży, można go nawet wyczuć. Tak jak wspomniałem, takie objawy pojawiają się w późnym okresie rozwoju choroby. Wielu chorych nie wie więc, że w ich organizmie rozwija się nowotwór. Często zostaje on rozpoznany przypadkowo, dzięki rozpowszechnieniu badań USG i tomografii komputerowej, które wykonywane są z innych wskazań, np. z powodu kamicy nerkowej lub dolegliwości ze strony pęcherzyka żółciowego. Podczas badania wykrywa się wówczas niewielkie zmiany, np. o średnicy 2-3 centymetrów. Mówimy wówczas, że są to zmiany incydentalne lub przypadkowe.

Jak powinna zatem wyglądać profilaktyka w przypadku nowotworów układu moczowego? Co powinni robić pacjenci? Jak często muszą się badać?

W związku z tym, że objawy nie występują – szczególnie w przypadku raka prostaty i raka nerki, konieczne jest regularne wykonywanie badań. Można to łatwo wytłumaczyć na przykładzie samochodu. O auto dbamy regularnie, zanim się zepsuje. Wymieniamy części, wykonujemy przeglądy. Tak samo powinniśmy traktować nasz organizm. Musimy się regularnie badać, kontrolować. Pomogą

Prof. Marcin Słojewski jest kierownikiem Katedry i Kliniki Urologii i Onkologii Urologicznej w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym nr 2 PUM w Szczecinie.

foto. Sebastian Wołosz

w tym proste i ogólnodostępne badania, które zwrócą uwagę lekarza na to, jak ukierunkować dalszą, ewentualną diagnostykę. W przypadku mężczyzn, takie badania to USG jamy brzusznej, badanie poziomu PSA i badanie rektalne prostaty, czyli badanie palcem przez odbytnicę.

Panowie boją się jednak tych badań. Faktycznie mają czego?

Absolutnie nie ma się czego obawiać. Badanie rektalne prostaty przez odbytnicę jest bezbolesne, prowadzone w komfortowych dla pacjenta warunkach i trwa zaledwie parę sekund. Oczywiście, ważne jest, na jakiego lekarza pacjent trafi, ale większość urologów to specjaliści z dużym doświadczeniem. Wiedzą jak rozmawiać z pacjentem, jak uczynić to badanie delikatnym i bezbolesnym, żeby pacjenta nie wystraszyć, a raczej zachęcić do kolejnych wizyt. Jeśli zrobimy to delikatnie, to w nagrodę otrzymamy od pacjenta deklarację, że przyjdzie na kolejną wizytę kontrolną, ale też namówi na wykonanie badania kolegów. Mężczyźni bowiem, podobnie jak kobiety, też lubią o wielu sprawach po prostu pogadać. Dyskutują o sporcie, samochodach, kobietach, ale i o swoich dolegliwościach. Doświadczenie w postaci wizyty u urologa jest więc swoistą sensacją towarzyską wśród mężczyzn, więc w swoim gronie się tym chwala. Zawsze jednak podkreślam, że panów, do wykonywania regularnych badań, powinny zachęcać ich partnerki, żony. I na szczęście tak się dzieje.

Panowie badają się za namową swoich partnerek?

Bardzo często tak właśnie się dzieje, i to bardzo dobrze. Kobiety uświadamiają mężczyznom, że badania urologiczne to nic strasznego. Tłumaczą, że trzeba się okresowo badać. Dla kobiet jest to normalne, naturalne zjawisko. Panie mają zwyczaj już szeroko rozpowszechniony, że od czasu pojawienia się pierwszej miesiączki mają swojego ginekologa i regularnie się badają. Mężczyźni nie są do tego jeszcze przyzwyczajeni, a tak samo jak kobieta ma swojego ginekologa, tak mężczyzna powinien mieć swojego urologa. Byłoby idealnie, gdyby mężczyźni, wzorem kobiet, które regularnie wykonują cytologię czy USG macicy, np. raz do roku wykonywali badanie PSA i USG jamy brzusznej.

Skoro jesteśmy przy temacie kobiet – panie także chorują na raka pęcherza moczowego. Czy zatem one także powinny regularnie się pod tym kątem badać?

Oczywiście. Powinny wykonywać najprostsze badania ultrasonograficzne, które są szeroko dostępne, tanie, a wykonywane bezpłatnie, w ramach ubezpieczenia w Narodowym Funduszu Zdrowia. To badanie jest w stanie wykryć bardzo wczesne stadium raka pęcherza, a także wczesne postacie raka nerek.

Jak często wykonywać takie badania?

Szczególnych wytycznych w tym zakresie nie ma, ale zachęcam panie do wykonywania takich badań raz na 2-3 lata. To jest bezpieczny okres, pomiędzy którym nic złego nie może się szybko pojawić czy rozwinąć. Co do mężczyzn, wszystko zależy od ich wieku i tego, czy w ich rodzinie ktoś chorował na raka. Po 50. roku życia każdy mężczyzna, nawet jeśli czuje się dobrze, powinien się zgłosić do urologa, który na podstawie badania PSA, badania rektalnego i rozmowy z pacjentem, ustali terminy kolejnych wizyt i badań. Niektórzy będą bowiem musieli badać się co rok, ale innym wystarczy kontrola raz na 2 czy nawet 5 lat.

Wielu pacjentów walczących z rakiem pęcherza moczowego to nałogowi palacze papierosów. Skąd taka zależność?

Mało kto wie, że rak pęcherza jest drugą najczęstszą odtytoniową chorobą nowotworową. Wszystkim palenie tytoniu kojarzy się tylko z rakiem płuc, a tymczasem większość pacjentów z rakiem pęcherza to osoby nałogowo palące papierosy. Dzieje się tak, bo duża część substancji rakotwórczych wydziela się przez nerki i kumuluje w pęcherzu wraz z moczem. Substancje te mają więc czas, żeby zadziałać na ściany pęcherza. Stąd tak wielu palaczy cierpi na raka pęcherza moczowego. A to jest straszna choroba, która bardzo szybko postępuje i prowadzi do bolesnych objawów. Często kończy się tragicznie. Stąd też wieloletni palacze powinni okresowo badać swój pęcherz moczowy. Mamy różne, skuteczne metody leczenia raka pęcherza. Urologia w Polsce stoi na bardzo wysokim, europejskim poziomie, zarówno pod względem diagnostyki, jak i metod leczenia. Konieczne jest jednak możliwie jak najszybsze rozpoznanie choroby.

Dlaczego tak ważne jest wczesne wykrycie nowotworu? Przecież metody leczenia są obecnie bardzo zaawansowane i skuteczne, nawet jeśli mamy do czynienia z dużym guzem.

To jest truizm, ale odnosi się do wszystkich nowotworów – im wcześniej wykryty rak, tym łatwiej się go leczy i lepsze są wyniki leczenia. Przy szybkim rozpoczęciu walki z nowotworem, możemy dać pacjentowi szansę na trwałe i wieloletnie, nawet całkowite wyleczenie. W przypadku nowotworów układu moczowego, wczesne wykrycie choroby jest też ważne, dlatego że daje szansę na oszczędzenie organów podczas zabiegu. Nie musimy bowiem wycinać całych narządów np. całej nerki z guzem. Możemy usunąć sam guz lub fragment nerki z guzem. Dla chorego ma to ogromne znaczenie i wpływa na jakość jego życia po operacji. Ważne jest to także w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Wraz z wiekiem rośnie ryzyko niewydolności nerek. Jest to więc naturalnie groźniejsze dla osoby z jedną nerką.

Możemy jakoś uniknąć nowotworów?

Jak już wcześniej wspomniałem, warto rzucić palenie. To zmniejszy ryzyko wystąpienia raka pęcherza moczowego. Rak nerki częściej pojawia się u osób palących i otyłych. Nie ma natomiast żadnych danych na temat wpływu środo-

Większość chorób nowotworowych, szczególnie tych w obrębie układu moczowego, na wczesnym etapie rozwoju przebiega absolutnie bezobjawowo, dlatego konieczne jest regularne wykonywanie badań – mówi prof. Słojewski.

fot. Sebastian Wołosz

Mężczyźni po 50 roku życia powinni regularnie wykonywać badanie USG jamy brzusznej, badanie poziomu PSA i badanie rektalne prostaty.

fot. Sebastian Wołosz

wiskowego na występowanie raka prostaty. Możemy więc przyjąć, że większość nowotworów są to tzw. zmiany sporadycznie występujące, z nieznanых powodów. Tylko 1/3 nowotworów to takie, na które sami sobie zapracowujemy. Jeżeli więc trzymamy prawidłową wagę, nie palimy tytoniu, to pozostaje nam jedynie regularne badanie się, bo są duże szanse, że prędzej czy później nowotwór u nas zagości. Jeśli wystarczająco wcześnie go wykryjemy, będziemy mieć szansę, by skutecznie go pokonać.

Jakie są metody walki z nowotworami układu moczowego?

Dobierane są one oczywiście indywidualnie do pacjenta i jego nowotworu. Urologia jest metodą zabiegową, to dziedzina, która wywodzi się z chirurgii, dlatego leczymy pacjentów przede wszystkim zabiegowo. W leczeniu nowotworów ważna jest jednak współpraca z innymi specjalistami, wspierającymi nas w walce z rakiem. Jeśli więc nasze chirurgiczne leczenie okazuje się niewystarczające, bądź choroba jest późno wykryta, możemy choremu zaoferować także chemioterapię lub radioterapię. We wczesnych etapach często wystarcza jedynie wykonanie minimalnie inwazyjnego zabiegu i po dwóch, a czasem nawet jednym dniem od zabiegu, pacjent może wrócić do domu. Nie musi potem uczęszczać na żadną rehabilitację, pozostaje jedynie pod stałą kontrolą lekarzy.